„In 't lachen smart".

> Het hart zal ook in het lachen smart hebben; en het laatste van die blijdschap is droefheid.
> Spr. 14 : 13.

De lach en de traan worstelen in ons hart gedurig om voorkeur, en in drieërlei groep gaat gemeenlijk de menigte der menschenkinderen uiteen. Er zijn er die in somberheid lust hebben, den lach niet zetten kunnen en in een traan de schoonste zielsuitingbegroeten. Er zijn er heel anderen, die van allen ernst warsch, van den vroegen morgen tot den laten avond zich in het lachen vermeien. En er is een derde groep, die gemengd of afwisselend in haar gemoedsstemming, den lach en den traan in eenzelfde zielsuitdrukking vereenigt.

Vraagt ge nu wat de Schrift het hoogst stelt, dan geeft de Spreukendichter u deze teekening, dat in het hart des menschen de smart zich aan den lach zal paren, en dat in het eind de ernst van het leven de droefenis zal doen doorzwikken in de balans.

Dit kan bijna niet anders.

Een kind van God, dat het leven indenkt en de wereld kennen leerde, kan zich in het leven der wereld niet thuis gevoelen, komt steeds meer onder de gewaarwording van hier op aarde als vreemdeling te verkeeren, en ziet uit naar het vaderland dat komt.

Dit stemt ernstig en neigt er toe om ons somber te stemmen, en die sombere stemming heeft recht. Wie diep in zijn ziel de tegenstelling voelt tusschen het leven der wereld om zich heen en den wandel dien hij in den hemel mag hebben, kan niet voldaan, moet gedurig ontstemd zijn, en geestelijke melancholie in zijn hart voelen opkomen.

Toch wil de Heere niet, dat we ons aan deze somberheid zullen overgeven. Ze moet door ons hart waren. Ze mag ons niet vreemd zijn. Ze zal teekens in onze zielsstemming terug keeren. Maar toch, ze mag niet duurzaam zijn, niet den boventoon voeren. Er staat te veel tegenover, dat tot heilige blijdschap stemt. De vreugde die de genade wekt, mag door de teleurstelling die ons het leven berokkent, niet overstemd worden. Wie dan ook, in den spiegel ziende, op zijn eigen gelaat niet anders ontdekt dan de uitdrukking van wereldhaat en somberе teruggetrokkenheid, heeft hierin zijn schuld voor zijn God te bekennen. Wie kind van God mag zijn, heeft in het liefdeleven met zijn God een te rijke bron van schier hemelsche vreugd.

De somberheid moet door de ziel waren, zoo dikwijls ze weer overstelpt wordt door pijnlijke indrukken van het onheilige wereldleven; maar die aandoening moet even spoedig onderdrukt en overstemd worden door de zalige bevindingen, waartoe God zijn kinderen roept.

Van eigen bittere zielservaring geldt geheel hetzelfde.

Veel meer dan men meestal denkt, heeft een ieder die op jaren komt, zijn eigen bitter leed. Dit komt niet zoo uit, omdat het meest leed van een intiem karakter is, maar dat in zijn stille verborgenheid toch diepe wonden sloeg, wonden die nabloeden, en gedurig door het leven zelf weer worden opgehaald: Schier één treurspel zou het leven voor ons zijn, zoo we van nabij en tot in de kleinste bijzonderheden met al deze teleurstellingen, met al deze pijnlijke aandoeningen, met al deze bange grieven bekend waren. Zelfs mag gezegd, dat die loslippigen die gewoon zijn hun nood en pijn aan ieder die maar hooren wil, te klagen, daarom nog allerminst de diepstgetroffen lijders zijn. Wie zijn leed in zich opsluit, zoo dat alleen God en hij zelf 't kent, gaat er veel ernstiger onder gebukt en gebogen. Dan vooral, zoo 't een droefenisse van 't hart is, die niet slechts voor een tijd ontrust, maar heel 't leven door met ons mê-gaat. En als er dan niemand om ons heen is, aan wien ons hart zich luchten kan, en er nooit iets aan een menschenoor kan worden ontlast, en zelfs aan het papier niets van ons leed kan worden toevertrouwd, dan, ja, wordt 't ten slotte een droefenisse die heel ons hart vermeestert, en wordt de neiging steeds sterker om alle verzet tegen de somberheden der ziel op te geven, in diepe melancholie te verzinken, en tenslotte zich zoo willoos aan zijn bitterheid over te geven, dat soms zelfs de geest wordt gekrenkt.

Toch is niet dit de weg der Godzaligen.

Wie diep gegrieid, maar juist daardoor nader aan zijn God is gekomen, zal deze drie dingen verstaan. Allereerst, dat hij om Gods wil zich niet zoo weerloos aan zijn smart *mag* overgeven, omdat hierin miskenning van Gods liefde zou spreken. Ten anderen, dat een geheime smart, die men werkelijk voor zich *wil* houden, zich dan ook zoo sterk niet naar buiten verraden mag. En ten derde, dat we niet enkel voor onszelf in de wereld zijn, maar ook voor anderen, en dat we op die anderen den last van ons leed niet mogen leggen, indien eenmaal vaststaat, dat we ze niet in ons leed kunnen doen deelen.

Het zijn dan ook alleen de lagere karakters, die zich zoo willoos en weerloos door hun smart laten beheerschen. Karakters van hooger rang blijven, ook waar de smart hen onder het peil wil brengen, meester over hun stemming. En het hoogste staan wel die karakters, die, ook al bloedt het hart aan zijn verborgen wonden, toch in hun omgang en ontmoeting met anderen vriendelijk en blijmoedig van geest blijven, en, ook al moet teikens de traan worden weggeveegd, zich een lach die aantrekt, om den mond weten te plooien.

Zoo past de lach bij den traan, maar ook de traan bij den lach.

Laat een ieder in zijn omgeving de somberen melancholisch gestemden van hun droefenisse helpen losmaken, opdat ze Gode hun schuldigen dank niet onthouden, anderer levensvreugd niet drukken, en zichzelf niet vergiftigen in de bitterheid van hun hart. Ook de lach is ons van God gegeven, en ook de lach is een medicijn.

Maar dan worde het ook omgekeerd verstaan, dat de lach den traan niet kan missen, en ook dit wordt zoo vaak niet verstaan. Dan is het lachen bij de eerste ontmoeting, lachen en pret heel het geprek door, lachen zonder eind tot men weer scheidt, om soms nog in zichzelf te lachen, als men reeds in de eenzaamheid is teruggekeerd. Want dit soort lachen is innerlijk onwaar. Meestal toch is 't een poging om zich op te winden, om zich over de stoornissen van het leven heen te zetten, en in eindeloos gelach en geginnegap een wedstrijd aan te gaan met wie ons omringen, om te zien, wie in 't spel van aardigheden en geestigheden het meest tê en gevat is.

Nu mag ook dit. Geestigheid kruidt het leven, en wie op waarlijk geestige wijze zijn kring hartelijk lachen doet, maakt los, stemt vriendelijk en bindt saam. Geoordeeld zijn lafheden, maar geestigheden niet. De Schrift selve gaat ons meer dan eens in het geestige voor.

Alleen maar, het geestige dat den lach wekt, mag ons leven niet overheerschen. Op zijn tijd medicijn tegen droefgeestigheid, wordt het, misbruikt, een gif dat den ernst verstoort. Ook onder het lachen de smart van het leven te voelen, blijft daarom de eisch die tegen den lachlust der lachrieken opkomt en ze tot den ernst van 't leven terugroept.

Tot ernst met het oog op 't leven om ons heen, maar tot ernst bovenal wat 't leven in de verborgenheid van ons eigen hart betreft.

Wie zich zelf leert kennen, verliest alras zijn zelfvoldaanheid, wordt steeds ontevredener met zich zelf, voelt steeds inniger smart over zijn zondig wesen. Dan gaat 't den weg van den apostel Paulus op, die 't uitriep: „Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het lichaam deses doods?" Zoo klaagt dan de smart, maar door die smart komt dan welhaast de lach der heilige vreugde beenspelen: „Ik dank God door Jezus Christus, mijnen Heere!"

Dr. A. K.

Amsterdam, 26 Jan. 1912.

Indien Dr. Schotel nog leefde en zijn vaardige pen een derde deel kon toevoegen aan zijn in 1841 verschenen *Kerkelijk Dordrecht*, dan zou hij voor de jongste historie zeker geen gebrek hebben aan stof.

Want het Kerkelijk Dordrecht doet van zich spreken.

De bittere strijd, die hier tusschen „modernen" en „orthodoxen" in de Hervormde Kerk gestreden wordt, geeft tot allerlei min verkwikkelijke tooneelen aanleiding, en het oog van heel de vaderlandsche pers is op Dordrecht gericht, of er niet weer een kerkschandaal valt te boeken, dat als prikkellectuur voor de lezers dienst kan doen.

Nauw is dan ook het rumoer verstomd over de ietwat zonderlinge wijze, waarop Ds. Keller, de voorvechter der Dordtsche rechtzinnigheid, geroepen om zijn modernen ambtgenoot in het ambt te bevestigen, verklaarde dat de bevestiging niet kon doorgaan, omdat de moderne predikant slechts onder voorbehoud op de bevestigingsvragen had geantwoord, of thans is het kerkelijk Dordt weer in rep en roer, omdat dezelfde geschiedenis zich herhaalde bij de bevestiging van een drietal moderne ouderlingen.

Alsof het toeval er mee speelde, trof het weer, dat Ds. Keller de bevestigingsbeurt had. En toen een drietal der te bevestigen ambtsdragers op de vragen van het formulier antwoordden: ja *volgens mijne opvatting*, verklaarde Ds. Keller, „dat hij naar het formulier geen genoegen mocht nemen met de antwoorden der bedoelde personen en dat ze dus niet bevestigd waren".

Om een langdurige kerkelijke procedure over de rechtmatigheid van deze daad van den bevestiger te vermijden, hebben de moderne heeren maar voor hun ambt bedankt. Ze zullen echter straks door het in meerderheid moderne kiescollege weer in volle glorie herkozen worden; de beurt van bevestiging zal dan aan een anderen predikant wezen, en zoo zal het moderne drietal langs een omweg in veilige haven worden binnengeloodst.

Eenige ernstige gevolgen zal deze daad dus niet hebben.

Het is een storm in een glas water geweest.

Over Ds. Keller den staf breken, willen we ook ditmaal niet Trots al de zonderlingheid van zijn optreden en de wonderlinge dingen, die hij ook thans weer bij de bevestiging gezegd heeft, en waaraan waarlijk niet ten onrechte aanstoot is genomen, waardeeren we toch in hem den moed, waarmede hij ook nu weer voor zijn overtuiging uitkwam, al wist hij van te voren, dat hij om deze daad in schier heel de pers door het slijk zou worden gehaald.

En toch toont ook dit droef tooneel opnieuw, hoe onze Gereformeerde broeders in de Hervormde Kerk, ze mogen protesteeren zooveel ze willen, met handen en voeten in den strik der Synodale organisatie gebonden zitten en de waarachtige geloofsmoed, om met deze banden te breken, hun ontbreekt.

Zelfs kan kwalijk ontkend, dat de handelwijze van Ds. Keller min of meer den indruk maakt van jachtmaken op zeker vertoon. De Kerkeraad laat deze gekozen ambtsdragers, van wie ieder weet, dat ze modern zijn, aan de gemeente voorstellen, en Ds. Keller zwijgt. Ds. Keller wordt door den Kerkeraad voor de bevestiging aangewezen en... hij protesteert niet. En eerst als de gekozenen bij de bevestiging openlijk een antwoord geven, dat niet precies „naar het formulier" is, wordt dat de grond om hun bevestiging te weigeren.

En nog erger, als deze moderne heeren straks herkozen worden en door een anderen predikant wel bevestigd zullen worden, zal Ds. Keller hen als wettige ambtsdragers in den Kerkeraad erkennen.

En dat niettegenstaande Ds. Keller openlijk verklaard heeft: „Als we dit ambt naar ons eigen ik, naar onze eigen meening en opvatting hebben uitgeoefend, zie het ware beter, dat we niet geboren waren geweest, maar dat een steen om onzen hals gebonden ware en wij verzonken waren in de diepte der zee".

Het dwaze van deze beeldspraak, — alsof iemand, die niet geboren was, met een steen om den hals verdronken kan worden! — zal wel te wijten zijn aan een min gelukkige improvisatie en laten we daarom rusten. Maar een man, die zoo scherp durft oordeelen over wie het ambt vervult naar „eigen opvatting"—wat blijkbaar doelde op de moderne heeren, die juist verklaard hadden „naar eigen opvatting" het ja te bedoelen — en die dan toch deze zelfde mannen als ouderlingen in Christus' Kerk zal erkennen, maakt toch een zonderlingen indruk.

En juist die tegenstrijdigheid, dat niet overeenstemmen van het woord met de daad, geeft aan heel dezen strijd te Dordrecht een zoo weinig verheffend karakter.

Men voelt, dat het *heroïsme des geloofs* ontbreekt.

Een belangstellend lezer uit Friesland vraagt ons, of we in ons voorgaand artikel over de liturgie het gevoelen van Calvijn over de al of niet geldigheid van de voorschriften, die den Apostel Paulus in I Cor. II, I en v.v. geeft voor de uiterlijke kleeding van man en vrouw, wel juist hebben weergegeven. Hij leest in „zijn" Calvijn, gelijk hij het uitdrukt, dat Calvijn er wel geen bezwaar tegen had, dat de voorganger, na eerst het hoofd ontbloot te hebben, een klein mutsje opzette om geen koude te vatten, maar overigens toch de voorschriften, die Paulus hier gaf, ook voor ons verbindend verklaarde, en daarom het afkeurde zoowel dat de man met een eigenlijk hoofddeksel of hoed in de kerk zou zitten, als dat de vrouw haar haren zou afscheren of zonder deksel op het hoofd in de kerk zou verschijnen.

Van heel veel belang is deze quaestie zeker niet, want de thans algemeen gebruikelijke methode, dat de man in de Kerk zijn hoed afzet, heeft niets te maken met wat de Apostel in I Cor. 11 bedoelt. Wanneer Paulus het profeteeren met gedekten hoofde bij den man afkeurt, is de reden hiervan, dat de „bedekking van het hoofd" gold als een teeken van onderwerping, en dit in strijd was met de koninklijke heerschappij, die God in de Scheppingsordinantie aan den man gegeven had; evenals omgekeerd het ongedekt verschijnen van de vrouw in de gemeente een teeken was, dat ze geen „macht" boven zich erkende en zich zelf als gelijke naast den man wilde plaatsen. Deze heele symboliek nu is voor onzen tijd niet meer toepasselijk, want naar de beschouwing der Westersche volkeren is juist het gedekt zijn van den man een teeken van zijn vrijheid en onafhankelijkheid. De grandes van Spanje hadden het recht, zelfs in tegenwoordigheid van den Koning met gedekten hoofde te verschijnen. Zelfs speelt deze gedachte nog altoos in onze volksgebruiken na, want wanneer men iemand groet, door den hoed af te nemen, ligt daarin feitelijk een uitdrukking van *eerbied*, een erkennen, dat men iemands dienaar is. En zoo is ook onze gewoonte om in de Kerk den hoed af te zetten, volstrekt niet een teeken van mannelijke waardigheid, die geen „macht" op het hoofd duldt, maar juist omgekeerd een teeken van eerbied voor de bediening des Woords. Vooral blijkt dit, waar bij het gebed ieder man den hoed afzet, omdat hij dan staat voor het aangezicht des Heeren, en wie voor een meerdere verschijnt, om tot hem te spreken, het hoofd steeds ontbloot. Met het vraagstuk, dat Paulus in I Cor. 11 behandelt, heeft ons opzetten of afzetten van den hoed in de Kerk dus niet alleen niets te maken, maar ons ontblooten van het hoofd in de Kerk heeft zelfs een lijnrecht tegenovergestelde beteekenis van wat de Apostel daarmede bedoelt.

En wat nu het gevoelen van Calvijn betreft, was het ons doel alleen om door Calvijn's exegese van I Cor. 11 duidelijk te doen uitkomen, dat Calvijn volstrekt niet meende, dat elk liturgisch voorschrift in de Schrift letterlijk door ons moest worden opgevolgd, maar doordrong tot de *geestelijke* beteekenis van deze voorschriften, tot de kern van de zaak. En hierover kan waarlijk geen verschil van gevoelen bestaan, wanneer men naleest niet alleen den commentaar, dien Calvijn op I Cor. 11 gaf en die blijkbaar alleen aan onzen lezer bekend was, maar ook de preeken, die Calvijn over I Cor. 11 heeft gehouden en waar hij zich herhaalde malen en zeer breed over deze zaak uitlaat. Hij merkt daar terecht op, dat wat de Apostel hier zegt, volstrekt niet dient, opdat wij andere gebruiken en usantiën, die bij de volkeren gevonden worden, zouden afkeuren of ons letterlijk aan het voorbeeld der volkeren van dien tijd zouden binden, maar dat de Apostel ons hier alleen wil inprenten, dat man en vrouw ook in hun kleeding onderscheiden moeten zijn. „Laat ons opmerken, zegt hij, dat de Apostel Paulus geen bezwaar heeft gemaakt dan tegen hetgeen niet betamelijk was volgens de gewoonte van het land. Want we moeten die volkeren niet beoordeelen naar den maatstaf van onze gewoonten (waar het n.l. geen oneer is voor den man om gedekt te zijn) maar er heerschte te Corinthe zulk een wanorde, dat de mannen hun kleeding gewisseld hadden met de vrouwen, en dat was onverdragelijk. Daarom zegt de Apostel, dat wanneer een man propheteert, hij het hoofd niet bedekt mag hebben." En nog sterker laat Calvijn zich uit bij I Cor. 11, 12, waar Paulus zegt, dat het een schande is voor den man om lang haar te hebben. „Paulus spreekt hier, zegt hij, van de gewoonte, die toen aangenomen was en vooral in de landen, waarvan hij sprak. Want het was toen en hier (in Zwitserland) en in Duitschland en in Frankrijk geen gewoonte, dat de man het haar afsnijden liet; men droeg lang haar. En zelfs bij het oude volk van God was dit geen gebruik, zooals blijkt uit het voorbeeld van Absalom; ook de oude historiën leeren ons, dat het evenmin voor de mannen als voor de vrouwen gewoonte was het haar te laten afsnijden; het lange haar was beiden gemeen; maar Paulus gaat hier uit van het gebruik, dat destijds bestond". We hebben hier voorts uit af te leiden, zegt Calvijn, dat we geen begeerte moeten hebben om iets te veranderen, wat algemeen aangenomen is, maar dat wij den gang van het gewone leven moeten volgen, wanneer deze gewoonte althans niet verkeerd is.

En opdat omtrent het gevoelen van Calvijn geen de minste twijfel zou kunnen overblijven, lese men ook wat hij in zijn predikatie over 1 Cor. 11 : 2 en 3 zegt, waar de Apostel de gemeente vermaant zich te houden aan de ordinantiën, die hij gegeven had. De Roomschen, zegt hij, laten dit slaan op de bepalingen van den uitwendigen eeredienst en beroepen zich dan voor hun liturgie op de Apostolische traditie. Maar nog daargelaten, dat deze Apostolische traditie een fabel is, heeft dit woord van den Apostel hiermede ook niets te maken. Paulus bedoelt met deze verordeningen alleen de *leer*, maar wat de uitwendige inrichting van den eeredienst aangaat, zijn wij vrijgelaten. „Zoo zijn wij, zegt hij, bijvoorbeeld gewoon saam te komen om 8 uur, maar men zou even goed kunnen vergaderen om 7 uur of in eenige andere zaak van vorm kunnen veranderen. In werkelijkheid zien we dan ook, dat de eene Kerk volstrekt niet dezelfde vormen heeft als de andere. Wanneer wij Avondmaal houden, zullen de tafels niet op dezelfde wijze geplaatst zijn als op een andere plaats; de doop wordt bij ons niet op dezelfde plek bediend als in andere kerken. Maar is daarom de Christenheid gedeeld? Geenszins, want wat de uitwendige orde betreft, zoo is dat overgelaten aan de vrijheid der menschen." In dien zin moet dan ook worden opgevat, wat de Apostel zegt van de verordeningen, die hij te Corinthe had gegeven. „Dit beteekende niet, zegt Calvijn, dat Paulus iets van het zijne had vermengd met de inzetting van Christus; ook niet, dat hij zich had aangematigd nieuwe wetten te stellen en de zielen in dienstbaarheid te brengen; en evenmin dat hij een bepaalden dienst van God had voorgeschreven, zooals men nu ziet in het Pausdom".

Op het vraagstuk zelf komen we in onze artikelen van de liturgie nog nader terug. Het was thans alleen ons doel, te handhaven, dat we volkomen terecht hadden gesteld, dat Calvijn nooit had geleerd, dat de Schrift in letterlijken zin een voorschrift voor de liturgie heeft gegeven. Hij heeft deze opvatting juist zoo kras mogelijk bestreden.

Ook de *Kerkelijke Courant* van 12 Januari spreekt over het arrest van den Hoogen Raad en geeft zelfs een vrij uitvoerig overzicht van den inhoud van dit arrest, dat we daarom hier aan onze lezers meedeelen:

Een belangrijk arrest is het, dat door den Hoogen Raad der Nederlanden genomen werd in zake het betalen van den hoofdelijken omslag, geheven door de Nederl. Herv. gemeente in Den Haag, een arrest dat ongetwijfeld groote gevolgen na zich zal sleepen en niet onwaarschijnlijk straks in veel plaatsen, waar men kerkelijk hoofdelijken omslag heeft, groote onaangenaamheden, wellicht financieele moeilijkheden veroorzaken zal.

De zaak betreft den heer Boele van Hensbroek te 's Gravenhage, die door de kerkvoogdij d. t. p. gedagvaard was om den hoofdelijken omslag over 1905—1908 te betalen. De kantonrechter had de kerk niet ontvankelijk verklaard in die vordering, maar in hooger beroep verklaarde de rechtbank de vordering wel ontvankelijk en wees haar toe, doch de Hooge Raad vernietigde dit vonnis en bevestigde het door den kantonrechter gevelde.

De Hooge Raad ging in de eerste plaats de feiten na: Boele's vader heeft zijn zoon doen doopen in de kerk, zelf heeft hij belijdenis des geloofs afgelegd, waarna hij als lidmaat aangenomen is; bij betwistte dat hij ondanks doop en aanneming behoort tot de gemeente, daar deze feiten hem niet hebben kunnen binden: de doop niet, omdat deze is geschied buiten zijn wil en de aanneming niet, omdat hij toen als minderjarige de bekwaamheid miste om zich te verbinden.

In casuatie gaat de rechtsstrijd over de vraag of de doop het kind tot lid der gemeente heeft gemaakt, zóódat het gevolg daarvan is, dat hij meerderjarig geworden thans verplicht zou zijn een kerkelijken omslag te voldoen.

De Hooge Raad was van oordeel, dat de rechtbank terecht oordeelt, dat die vraag naar burgerlijk recht moet beslist worden en niet naar kerkelijke reglementen, want die reglementen vallen onder de opperheerschappij der algemeene wet, voor welke de bijzondere rechtsregeling van het kerkgenootschap heeft te wijken, tenzij de algemeene wet zelve vrijheid tot afwijking verleent, wat niet geval is. Wel is in casuatie onaantastbaar de beslissing der rechtbank, dat de vader met den doop bedoelde zijn zoon in te lijven in het Nederl. Herv. kerkelijk verband, doch de uitspraak van de rechtbank omtrent des vaders bevoegdheid hiertoe, in de eerste plaats ontleend aan zijn plicht tot opvoeding van het kind is onjuist. Wel merkt ook de Hooge Raad des vaders handeling aan als een daad ter vervulling van den in art. 353, 2de lid B. W. hem opgelegde plicht, maar waar deze uitoefening van macht tot inlijving eindigde in ieder geval met de opvoeding, dat is met het wegvallen van het vaderlijk gezag door de meerderjarig wording. Met het oog hierop onderzocht de Hooge Raad nader welke beteekenis de inlijving had.

Onze kerkgenootschappen zijn vereenigingen van personen, die weliswaar zijn burgerrechtelijke „Zedelijke lichamen" naar art. 1690 B. W., kunnende hebben en zooals in casu hebbende reglementen overeenkomstig art. 1697 B. W., maar de vereeniging dier personen berust tevens en vooral op den onstoffelijken grondslag der gemeenschap van geloofsovertuiging. Daardoor zijn de tot een kerkgenootschap vereenigde personen, zoolang zij er toe behooren, onderling verbonden door een tweeledigen voor geen splitsing vatbaren band, een van godsdienstigen of ideelen aard en tegelijkertijd een band van wereldlijken of materieelen aard, beantwoordende aan burgerrechtelijke kenmerken. Dit komt sterk uit bij dit kerkgenootschap door de artt. 2 en 3 van zijn Alg. Reglement, o. a. bepalend dat tot elke bijzondere gemeente o. a. behooren zij die voorloopig alleen door den doop in hare gemeenschap zijn ingelijfd en dat deze allen nu tot de kerk blijven behooren, zoolang zij niet door woord of daad ten duidelijkste toonen zich van haar af te scheiden of door haar van hunne betrekking tot de kerk zijn vervallen verklaard. Die doop is een kerkelijke handeling, onsplitsbaar bestemd om hem lid van het zedelijk lichaam te maken; hetzelfde tweeledig karakter blijkt bij de aanneming tot lidmaat.

Dit alles brengt mede, dat wanneer een vader de vaderlijke macht uitoefent, door zijn kind in de Nederl. Herv. kerk te doen doopen, hij dit in geen enkel opzicht doet krachtens een recht van vertegenwoordiging van het kind, omdat dit vaderlijk vertegenwoordigingsrecht uitsluitend betrift de vermogensbelangen van het kind; hij verricht die daad dan alleen krachtens zijn recht om zijn kind op te voeden.

Uit het eindigen van het opvoedingsrecht met de meerderjarigheid volgt, dat al bracht de opvoeding de inlijving van het kind in de kerk bevoegdelijk tot stand, de daardoor ontstane in de eerste plaats op geloofsgemeenschap gerichte band na het zesde jaar noch deze werking vermocht te behouden, noch de daaraan onafscheidelijk verbonden burgerlijke werking ingevolge de artt. 1690 en 1697 B. W., nu niet is gebleken dat hij, meerderjarig geworden, door latere handelingen dien band in stand hield.

Daargelaten de civiel rechtelijke gevolgen, welke de inlijving van Boele in de kerk gehad heeft tijdens zijn minderjarigheid, in elk geval namen die gevolgen van zelf een einde met het einde der opvoedingsmacht van zijn vader en geen kerkelijke inzetting als het algem. regl. der Nederl. Herv. Kerk was bij machte daaraan een langeren duur te verschaffen, zulks ook niet in dezen vorm, dat, zooals art. 3 van het reglement wil, een daad van Boele noodig zou zijn, om dat voortduren te doen ophouden.

Op grond van dit een en ander werd de heer Boele v. Hensbroek vrijgesproken d. w. z. de Hooge Raad oordeelde dat hij den kerkelijk hoofdelijken omslag niet moet betalen. Wat de gevolgen dezer beslissing van den Hoogen Raad zullen zijn is nu nog niet te zeggen, maar dat ze ernstig zullen zijn, is haast zoo goed als zeker.

Men ziet, dat ook de *Kerkelijke Courant* de beteekenis van dit arrest van groot belang acht voor de Hervormde Kerk, maar dan alleen in dien zin, dat de Hervormde Kerk er door in financieele moeilijkheden zal raken.

Het laatste is ongetwijfeld juist.

Want waar een zeer groot gedeelte van de leden der Hervormde Kerk belijdenis gedaan heeft vóór hun meerderjarigheid, volgt uit dit arrest, dat al deze leden *niet* belastingplichtig zijn.

De Classis Breda verzoekt ons het volgende schrijven op te nemen, waaraan we gaarne voldoen:

De classis Brielle der Ger. kerken is bekend als een der zwakke classen.

Wat dit zeggen wil, verstaat elk bij eenig nadenken.

De kerken zijn er klein en van kleine financieele kracht.

Maar.... *bij eenig nadenken*, zal men dan nog iets anders inzien.

Dit namelijk: dat zij leven in eene omgeving, waar de Waarheid weinig bekend is.

De classis, zich bewust van hare kleine kracht, maar eveneer overtuigd van den grooten nood, heeft besloten pogingen aan te wenden om de afgedwaalden tot het geloof der vaderen terug te roepen. Zij wil heel in het klein beginnen.

Door verspreiding van geschriften en, als de gelegenheid er toe gevonden wordt, ook door openbare bepleiting van het Gereformeerde beginsel.

Dat kleine begin mag echter niet onopgemerkt blijven.

Er zijn gemeenten, waar in tientallen van jaren het Woord der Waarheid niet is gebracht.

Er zijn gezinnen te over, waar Gods Woord nooit op tafel komt, waar het zelfs geheel onbekend is.

Honderden, die met ons den christennaam dragen, leven er en sterven er, zonder dat hun de eenige troost in leven en sterven zelfs maar *bekend* is.

De classis wees een drietal Deputaten tot dezen arbeid aan: Ds. Kok van N. Helvoet, Ds. van Lummel van Zuidland en Ds. M. H. K. Mol van Zwartewaal, penningmeester.

Zij willen beproeven althans dezen winter een aanvang te maken gelijkenredigd aan de kracht onzer kerken.

Maar die kracht is zoo klein.

Wie onze kracht eenigszins sterken wil, onthoude het adres van Ds. M. H. K. Mol te Zwartewaal.

Het land van den Briel, waaraan zoo heerlijke herinneringen ons binden, mag niet blijven in de handen van eene geestelijke apathie, vrucht van moderne bearbeiding en van eene schijnbeschaving in den geest van het „Nut", die de menschen tegenover alle religieus streven koel en onverschillig maakt.

Mocht het Woord der zuivere Waarheid het volksgeweten eens wakker schudden, een nieuwe „dageraad van de vrijheid" kon voor onze eilanden aanbreken.

Wij zijn nog bezig aan het verkenningswerk en vragen daarom nog geen *algemeenen* steun.

Maar is er hier of daar een vriend of vriendin van ons eiland, wiens hart door den Heere bewogen wordt, die zal door elk blijk van belangstelling ons bemoedigen.

Deze bede om hulp steunen we van harte.

RAPPORT inzake de kerkelijke bevestiging van gemengde huwelijken.

(S 101).

Aan de Gereformeerde Classe van Bolsward.

Weleerw. en Eerw. Broeders!

Alvorens tot punt II over te gaan, mag wel even stil gestaan worden bij de vraag, wie geacht moeten worden, „der religie vreemd of vijandig te zijn".

Algemeen werd reeds in de oude Gereformeerde kerken ingezien, dat *geëxcommuniceerden* als zoodanig moesten beschouwd worden. En een huwelijk met een geëxcommuniceerde mocht niet kerkelijk ingezegend worden. Meer verschil is er geweest over de vraag, hoe *ongedoopten* moesten gerekend worden. De Synode van Den Haag in 1586, (Part. vr. art. 9) had zich wel klaar uitgesproken, en op de vraag, „ofmen een ghedoopt persoon met een onghedoopte sal moghen trouwen"? geantwoord: „dat sulx niet gheraden en is, de wyle de onghedoopte persoon door de verworpinghe des doops niet en kan gherekent worden int verbondt Godts....", maar het verschil van gevoelen bleef bestaan en de zaak kwam onder de gravamina voor de Generale Synode van 1618—19. En toen is daar in gelijken zin als in 1586 besloten, en uitgesproken: „de huywelijcken van dieghene die door den doop de Christelicke kercke noch niet ingelyft zyn, en behoort men met den publycken ende solemnelen seghen in de kercken gebruyckelick niet te solemniseren voor ende aleer zy haren doop ontfangen hebben". Sessie 162.

En zulks op goede gronden. Immers wie in zijn kindsheid niet gedoopt is, en groot